

Wydział Inżynierii Środowiska
Politechnika Warszawska

Energetyka Bełchatów

09-11 września 2013r.

Systemy ciepłownicze – szanse i wyzwania

Prof.nzw.dr hab.inż. Krzysztof Wojdyga

Trochę historii

Efektywność energetyczna

Dyrektywy europejskie

Układy technologiczne

Paliwa

Szanse

Efektywność energetyczna,

Nowe technologie

Zagrożenia

Emisje

Efektywność energetyczna

- Ciepłownictwo ważna dla polskiej gospodarki branża zapewnia dostawę ciepła do scentralizowanych systemów ciepłowniczych, które pokrywają średnio 72% zapotrzebowania na ciepło w miastach.
- Kilkanaście milionów obywateli naszego kraju korzysta z ciepła pochodzącego z sieci ciepłowniczych, które wytwarzane jest przez źródła energetyki zawodowej i przemysłowej oraz w ciepłowniach komunalnych.
- W Europie z systemów ciepłowniczych korzysta ponad 100 milionów mieszkańców.

- **Podwyższenie sprawności źródeł ciepła możliwe jest na drodze modernizacji istniejących obiektów lub wymianie wyeksploatowanych kotłów na nowe.**
- **Zgodnie z polityką energetyczną państwa preferowane powinny być układy skojarzone pracujące w oparciu o paliwa gazowe. W celu poprawienia efektywności pracy źródła układy takie należy wyposażyć w zasobniki ciepła.**
- **Zgodnie z trendami ogólnoświatowymi, przewidziany jest wzrost wykorzystania energii odnawialnej.**

Państwo	Udział systemu ciepłowniczego
Islandia	95 %
Dania	60 %
Polska	52 %
Estonia	52 %
Szwecja	50 %
Finlandia	49 %
Słowacja	40 %
Węgry	16 %
Austria	12 %
Niemcy	12 %
Holandia	3 %
Wielka Brytania	1 %

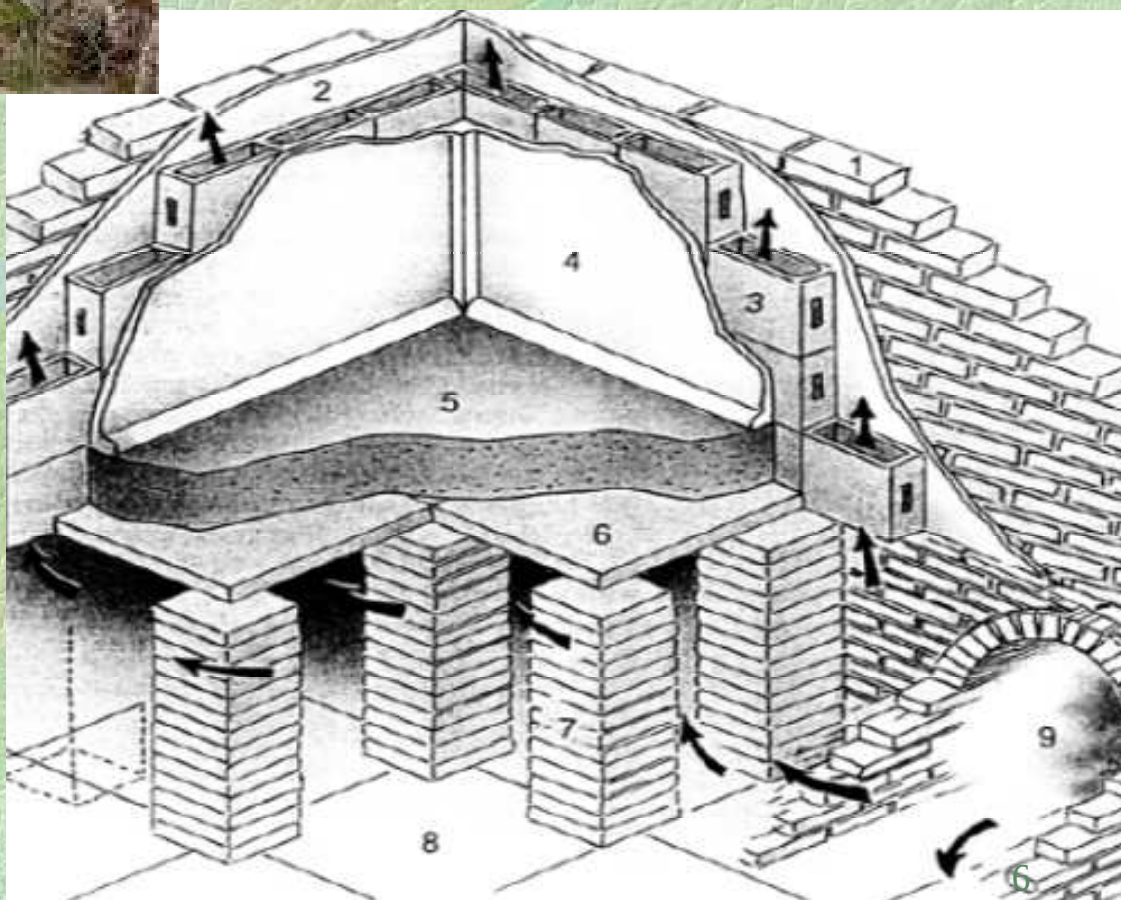

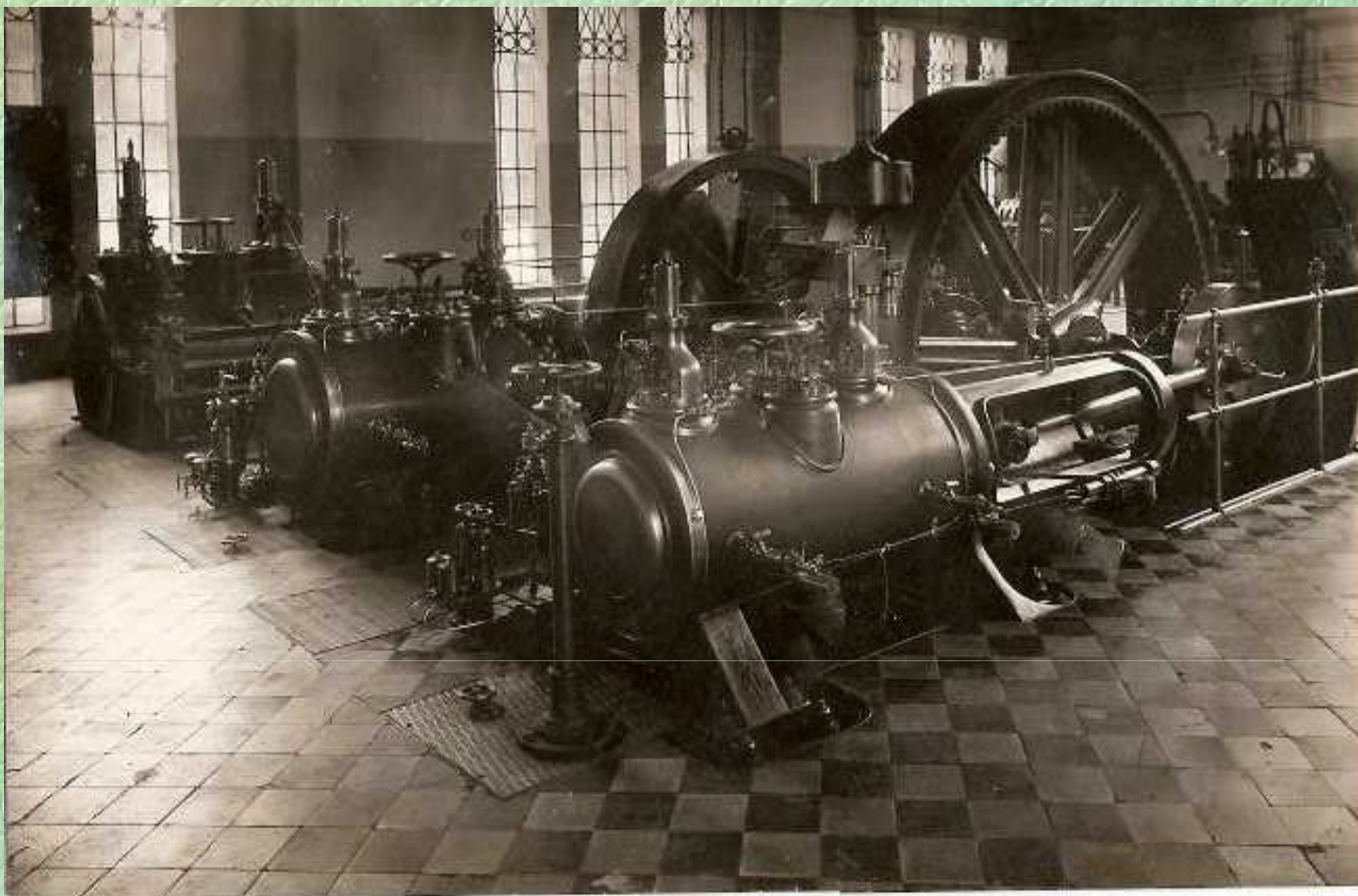
Hypokaust 80 p.n.e. w Rzymie

3 rodzaje hypokaustu

- tylko ogrzewanie podłogowe,
- ogrzewanie podłogi i ścian
- ogrzewanie ciepłym powietrzem wprowadzanym do pomieszczenia przez otwory w podłodze. (Trier, rok 300).

1. Mur zewnętrzny
2. Warstwa gipsu
3. Cegła dziurawka (tubuli)
4. Pomalowany stiuk
5. Podłoga
6. Ceglany strop
7. Filary ceglane
8. Płyty ceglane
9. Palenisko

Dla warunków obliczeniowych (-25°C) przyjęto moc maksymalną w wysokości 6 400 000 ciepłostek (kalorii), co odpowiada mocy 7,4 MW.

- 4,2 MW na potrzeby centralnego ogrzewania,**
- 2,0 MW na podgrzanie powietrza (min. temperatura powietrza - 5°C)**
- 1,2 MW nawilżanie powietrza.**

Roczną produkcję ciepła oszacowano na 45 tys.GJ. (20 000 korcy węgla).

Pałac Kultury

Elektrownia Powiśle powstała w 1904r.

-moc 1,5 MW_{ee}

Okres międzywojenny 83 MW_{ee}

1953

EC Powiśle

**Realizację inwestycji rozpoczęto
od przebudowy elektrowni
kondensacyjnej na Powiślu na
elektrociepłownię o mocy 234
Gcal/h. (272 MW_{th})**

Zgodnie z aktualnymi danymi statystycznymi w Polsce w ostatnim roku wyprodukowano 434 PJ ciepła z tego 62% w skojarzeniu z energią elektryczną (270 PJ).

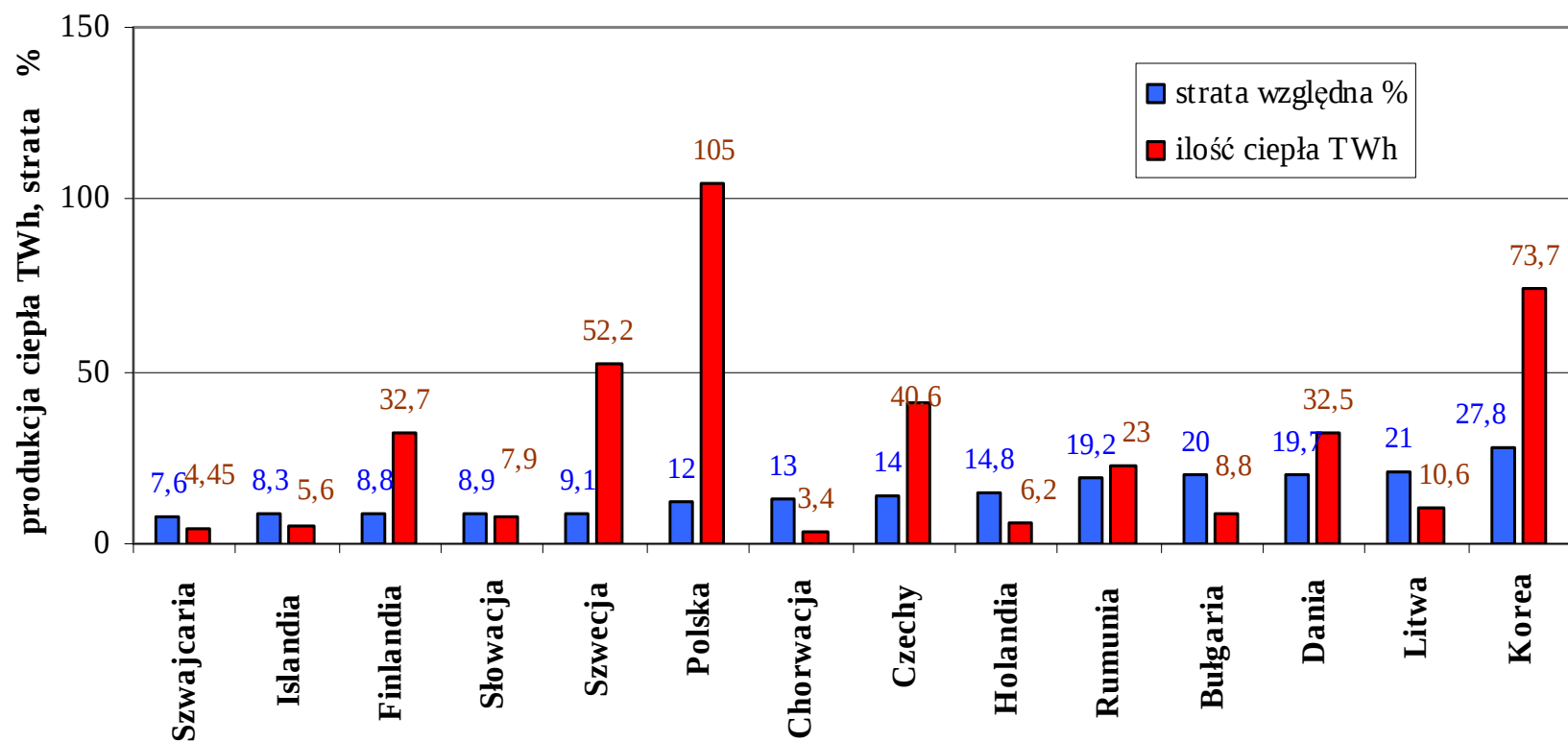
Porównując ciepło oddane do sieci (315 PJ) i ciepło zakupione przez odbiorców (277 PJ) można stwierdzić, że straty ciepła wynoszą 12,2%.

Co jest wynikiem dosyć dobrym chociaż w niektórych krajach europejskich średnia straty są na poziomie 9-10%.

Zgodnie z sprawozdaniem Prezesa URE długość sieci ciepłowniczych w Polsce wynosi 19 400 km, a osiągalna moc cieplna 59,1 GW.

Jest to zdecydowanie więcej niż moc zainstalowana w polskich elektrowniach. Największym odbiorcą ciepła sieciowego jest sektor gospodarki komunalnej, który konsumuje ponad 60 % produkowanego ciepła, na drugim miejscu plasuje się przemysł około 30 % oraz usługi 10 %.

Straty ciepła w systemach ciepłowniczych w krajach europejskich

Co dalej z systemami ciepłowniczymi, czy będą się rozwijały ?

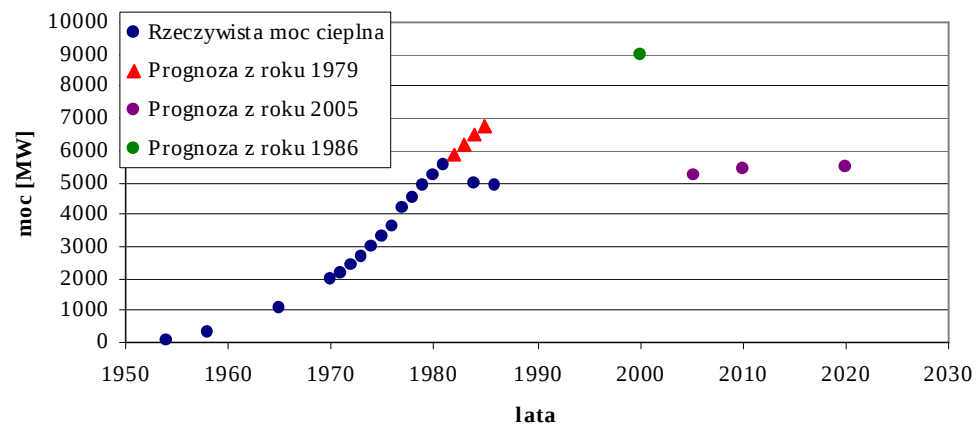
W perspektywie kilkudziesięciu lat
systemy ciepłownicze w miastach będą się rozwijały- potrzeby niższe

W przypadku kiedy inwestycja rozbudowy sieci będzie nieopłacalna na obszarach o zwartej zabudowie powstawać będą lokalne systemy ciepłownicze zasilane ze źródeł trójgeneracyjnych co pozwoli na poprawę komfortu życia mieszkańców a jednocześnie może obniżyć koszty dostawy ciepła.

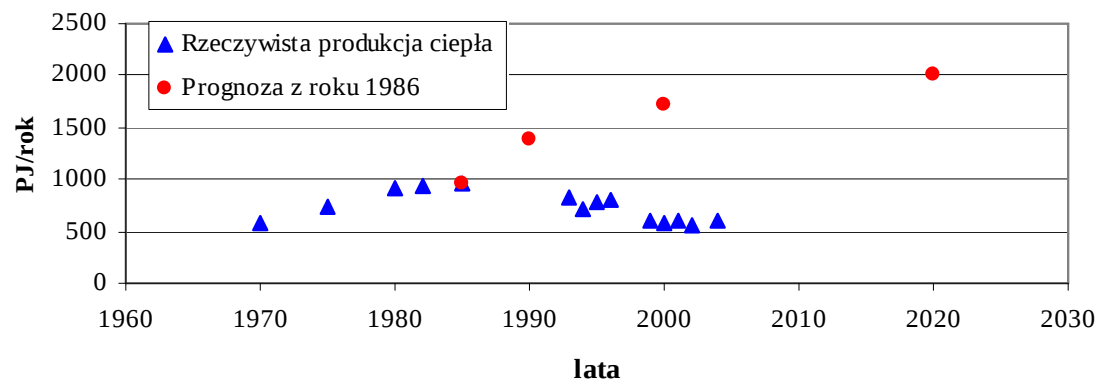
W dłuższej perspektywie (50-100 lat) w budynkach niskoenergetycznych lub budynkach pasywnych jedynym źródłem energii będzie elektryczność a potrzeby energetyczne na bardzo niskim poziomie.

Zapotrzebowanie na moc cieplną w WSC w latach 1954 - 2020

Produkcja ciepła w systemach ciepłowniczych w Polsce

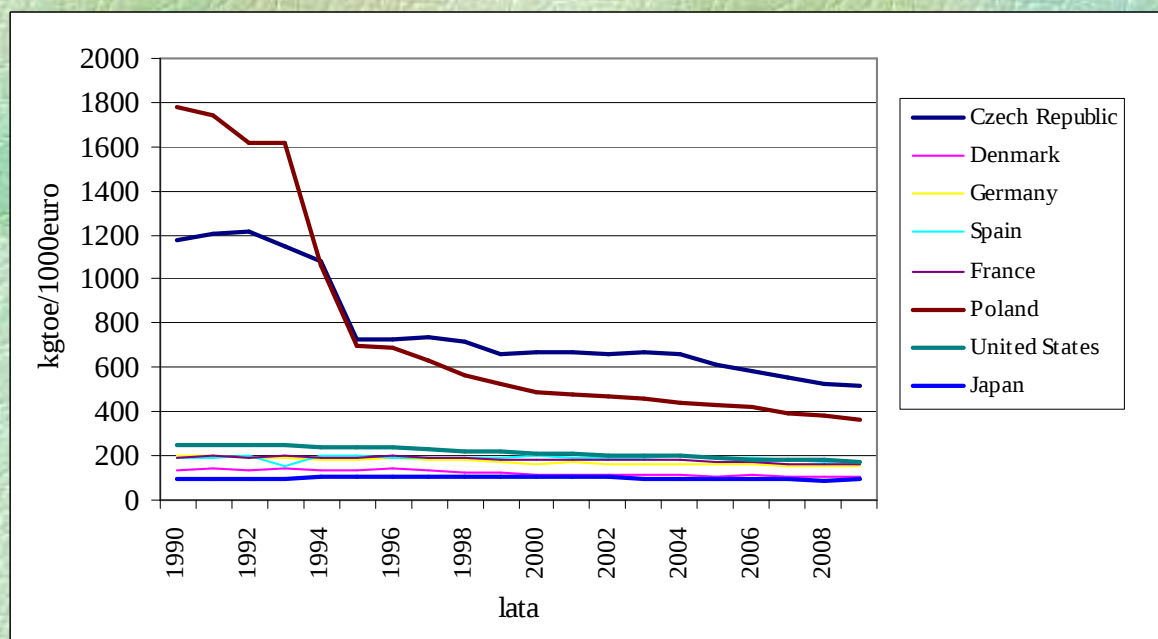
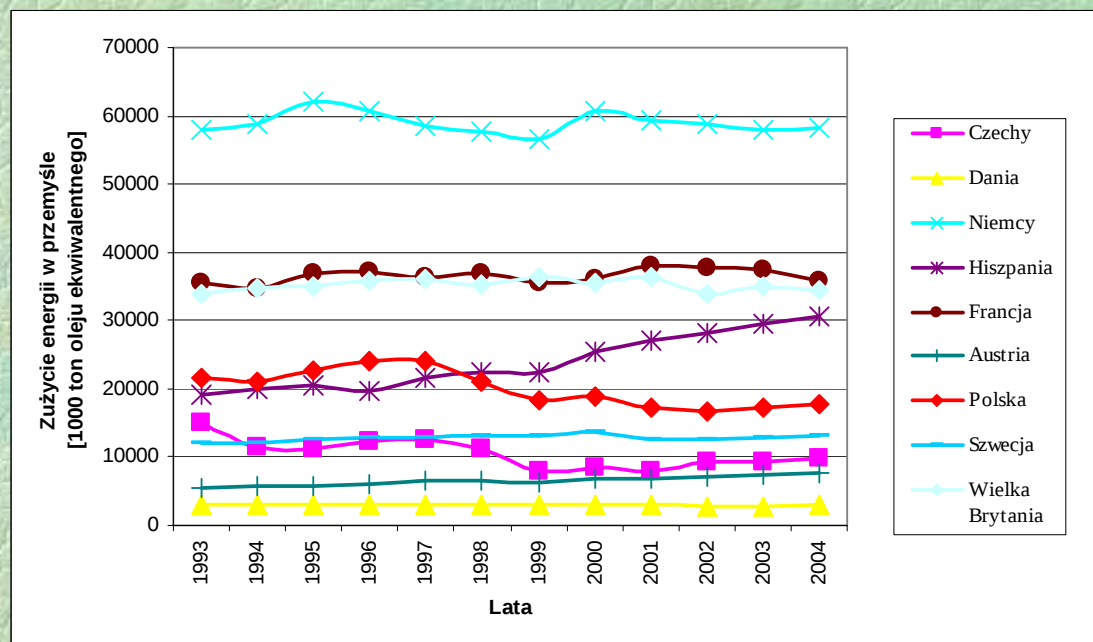
Na wielkość zapotrzebowania ciepło w Polsce będą miały wpływ dwa zjawiska:

- **zwiększenie produkcji przemysłowej,**
- **podniesienie standardu życia mieszkańców**
zwiększenie zapotrzebowania na energię,
- **racjonalizacja zużycia energii i związana**
z tym głęboka redukcja zapotrzebowania.

WARSZAWSKA

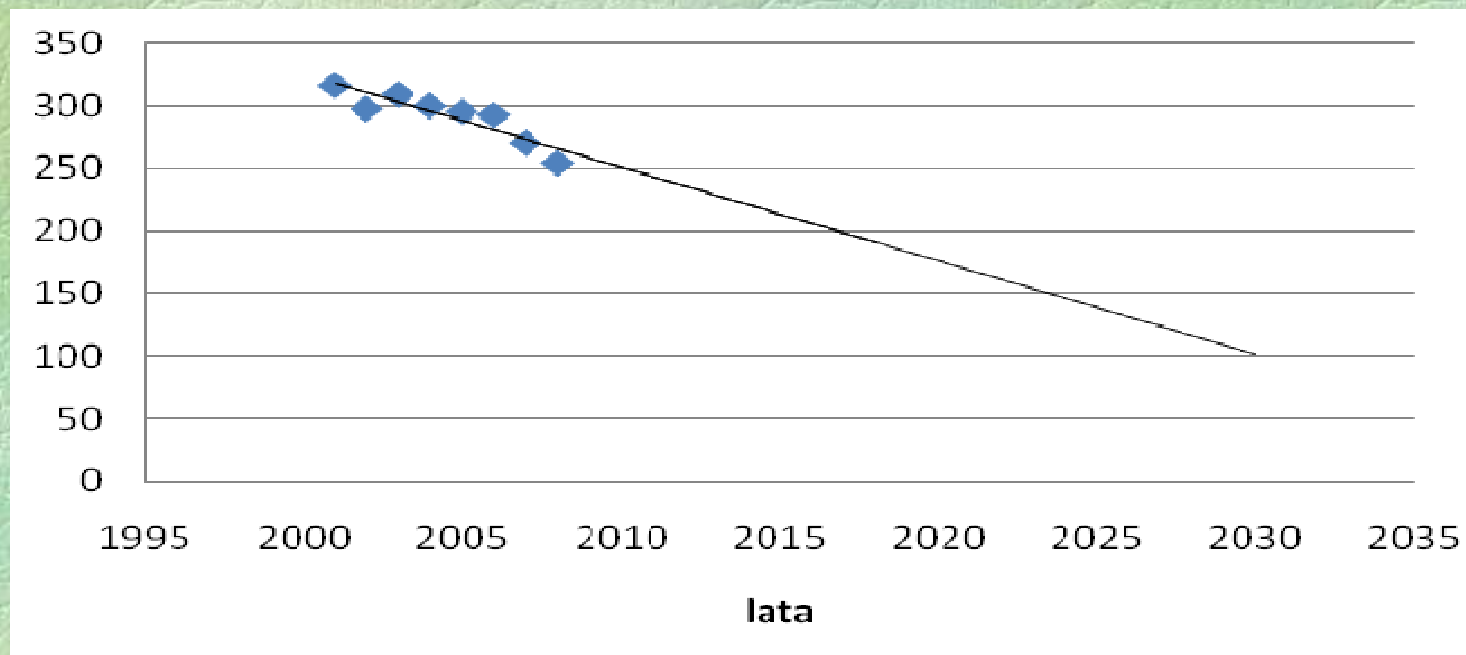
Zużycie energii finalnej przez przemysł w wybranych krajach UE

**Wskaźnik energochłonności dla
wybranych państw Unii
Europejskiej, USA i Japonii w
latach 1990 -2010.**

Historyczne dane o zużyciu ciepła sieciowego w latach 2001 – 2008

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Zużycie ciepła [PJ]	316,4	297,8	309,4	300,0	295,4	292,8	270,3	254,2

Prognoza zapotrzebowania na ciepło

Lata 1990 - 2010 redukcja zużycia ciepła przez odbiorców.
standard budynku - wskaźnik E   kWh/m²a,

Lata 1971-1988   - do 340 kWh/m²a,

Przed rokiem 1979 - 170 kWh/m²a,

Po roku 1996   - 160 kWh/m²a.

Obecnie: budynki wielorodzinne 90 kWh/m²a,
                              budynki jednorodzinne 100 kWh/m²a,

Budynki nisko energetyczne   - 30-40 kWh/m²a

Budynki pasywne   - 10-15 kWh/m²a

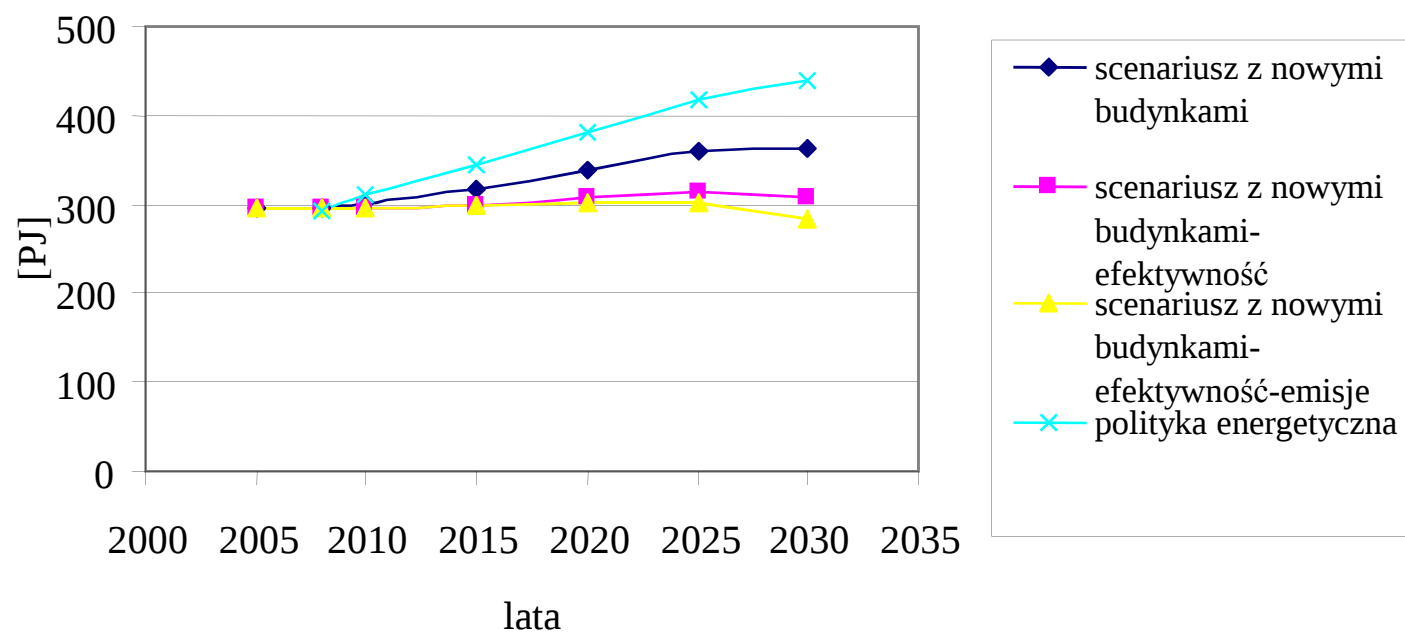
Ekonomicznie uzasadniona rewitalizacja budynku redukcja do
poziomu 110-140 kWh/m²a

Budynki poddane procesowi termomodernizacji w latach 90 XX
wieku będą prawdopodobnie ocieplane w celu dalszej znaczącej
redukcji zapotrzebowania na ciepło.

Po roku 2020   zapotrzebowanie na ciepło – 10 -30 kWh/m²a

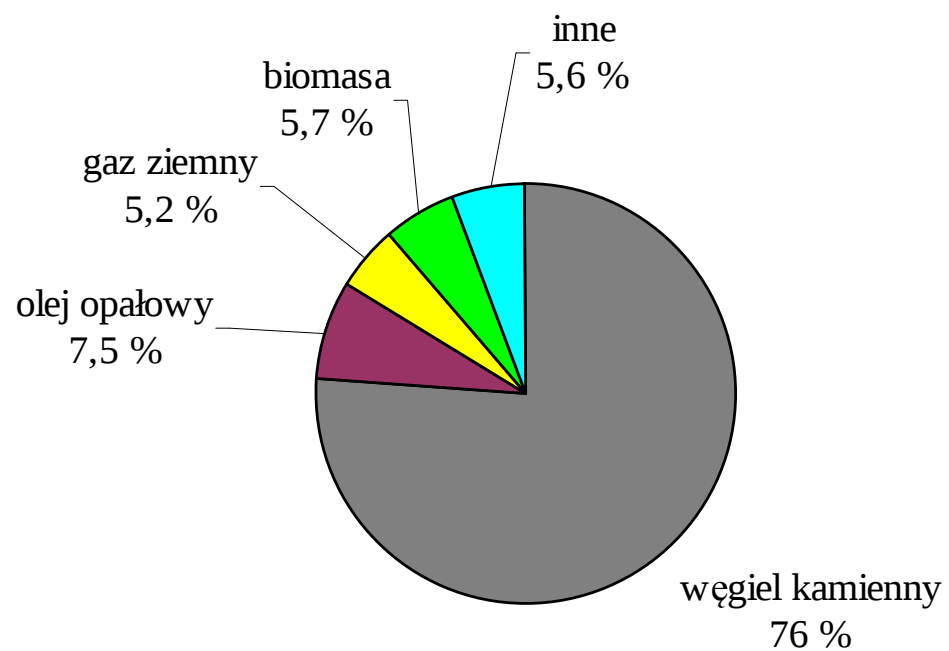

Prognoza zapotrzebowania na ciepło sieciowe do roku 2030

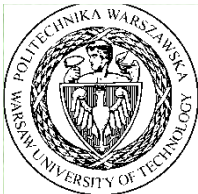

Mix paliwowy producentów ciepła sieciowego

Udział paliwa jakim jest węgiel kamienny do produkcji ciepła sieciowego jest wysoki i przekracza obecnie 75%. Zużycie gazu ziemnego (7%) i oleju opałowego (7%) utrzymuje się na stałym poziomie ze względu na wysoka cenę tych paliw. Systematycznie rośnie jednak zużycie biomasy i jej udział w bilansie paliw osiągną w roku 2011 ponad 6 %. Udział spalanych odpadów komunalnych jest w skali kraju pomijalnie mały. W roku 2011 wyprodukowano około 240 TJ ciepła. Węgiel bardzo powoli będzie wypierany przez gaz ziemny oraz

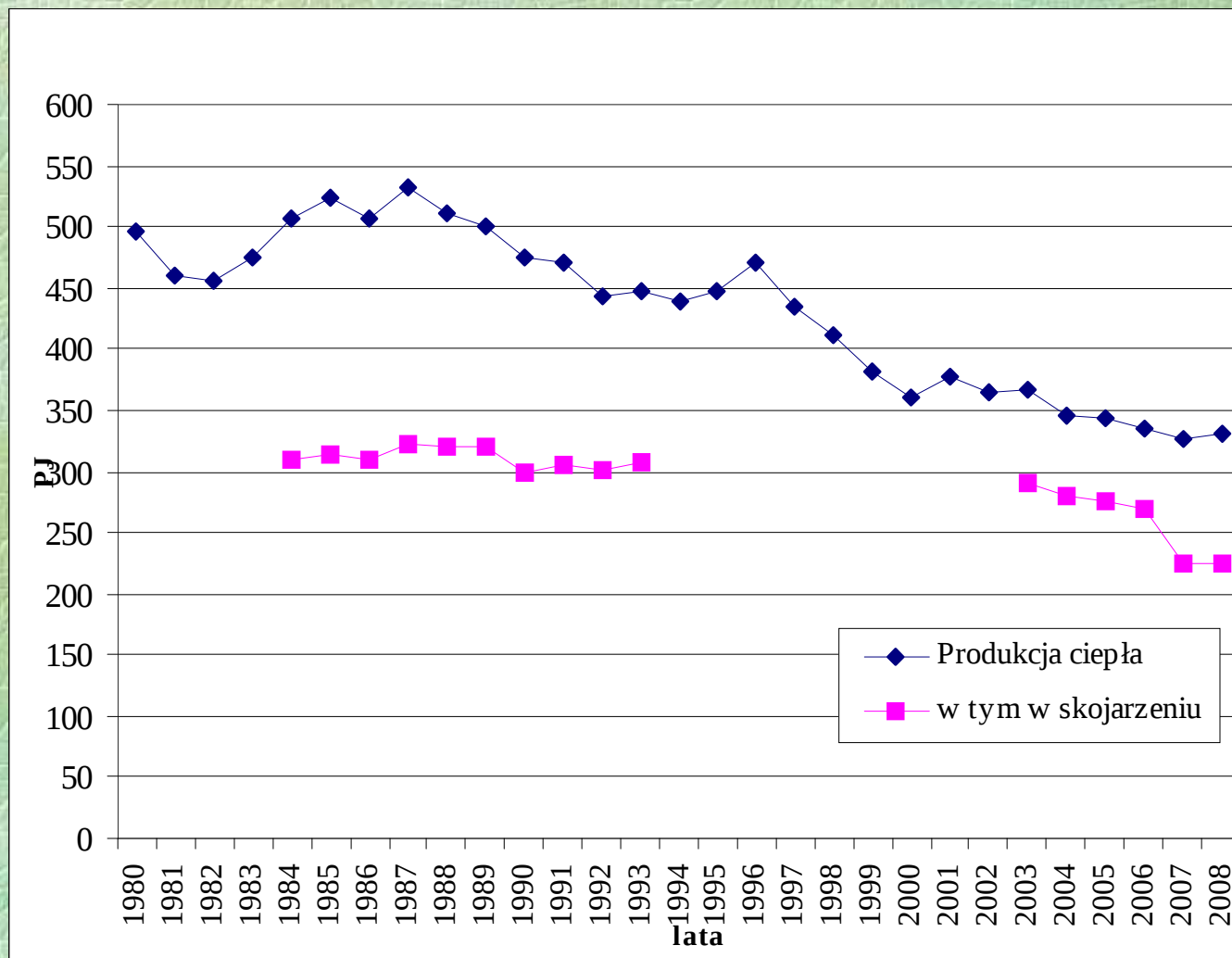

KOGENERACJA

Do promowania i rozwoju kogeneracji w państwach Unii Europejskiej zobowiązuje Dyrektywa 2004/8/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004.

Potencjał skojarzonej gospodarki ciepłno-elektrycznej jako środka służącego do oszczędzania energii jest obecnie niewystarczająco wykorzystywany we Wspólnocie.

Promowanie wysokosprawnej skojarzonej gospodarki ciepłno-elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe stanowi priorytet dla Wspólnoty i niesie ze sobą potencjalne korzyści wynikające ze skojarzenia związane z oszczędzaniem energii pierwotnej, unikaniem strat w sieci i zmniejszeniem emisji, w szczególności gazów cieplarnianych.

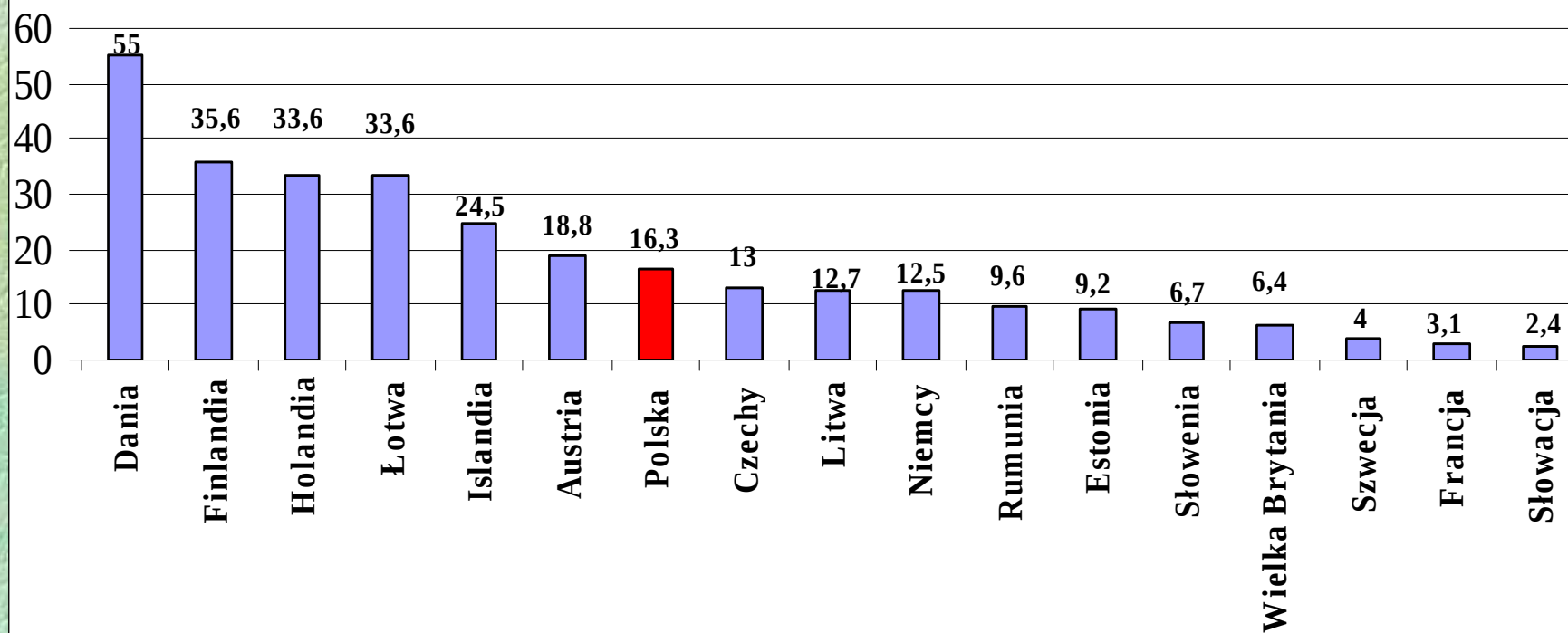

POSTANOWIENIA DYREKTYWY (obowiązki państw członkowskich)

- **wprowadzenie świadectw pochodzenia energii elektrycznej ze skojarzenia,**
- **przeprowadzenie analizy krajowego potencjału w zakresie skojarzonej gospodarki ciepłno-elektrycznej,**
- **przeprowadzenie programów wspierających skojarzone wytwarzanie ciepła i elektryczności,**
- **podjęcie działań mających na celu stymulowanie projektowania oraz usuwania barier administracyjnych i regulacyjnych ograniczających rozwój skojarzonego wytwarzania ciepła i elektryczności.**

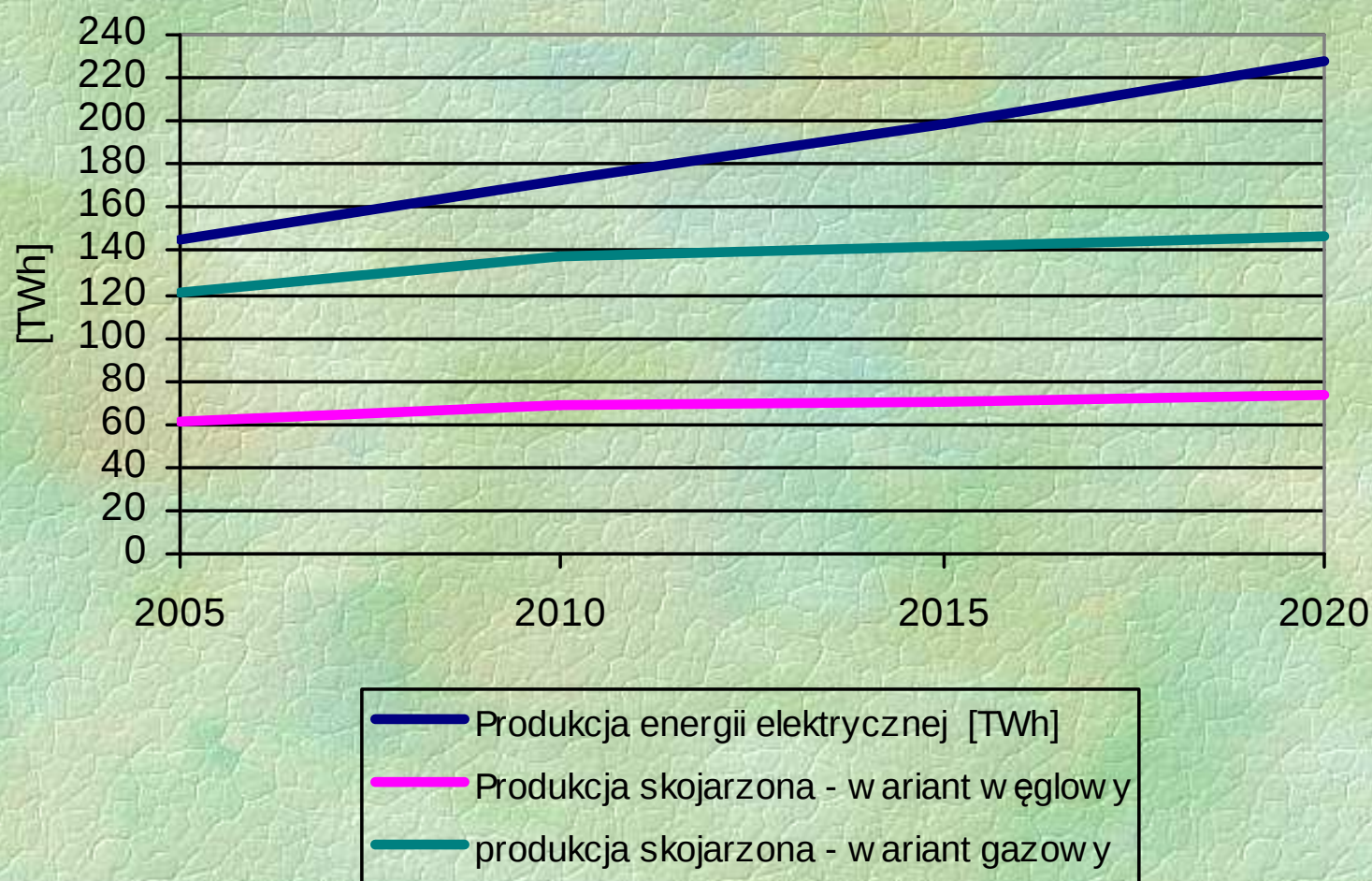

Udział produkcji energii elektrycznej w skojarzeniu dane z roku 2009

Produkcja energii elektrycznej w skojarzeniu przy wykorzystaniu pełnego potencjału ekonomicznego

Wsparcie państwowe powinno być zgodne z warunkami wytycznych wsparcia państwowego dla ochrony środowiska. Państwa członkowskie powinny stworzyć inicjatywy niezbędne do zaspokojenia potrzeby stabilnych realiów gospodarczych i administracyjnych dla inwestowania w nowe jednostki kogeneracyjne. Mają temu służyć programy wsparcia o czasie realizacji co najmniej czterech lat. Komisja zamierza monitorować i zbierać doświadczenia uzyskane podczas stosowania przez kraje członkowskie programów wsparcia.

POLITECHNIKA
WARSZAWSKA

Wydział Inżynierii Środowiska Zakład Systemów Ciepłowniczych i Gazowniczych

Moc termiczna źródła [MW_{th}]	Emisja SO_2 mg/Nm^3			
	Dyrektywa 2001/80/WE	Polska	Nowe IPPC I E D	BAT
50-100	2000	1500	400	150 - 400
50-100	Emisja NO_x mg/Nm^3			
	600	600	300	90 - 300
5 - 50	Emisja pyłu mg/Nm^3			
	400 (100)*	400 (100)*	30	5 - 30

W celu efektywnego wdrażania Dyrektywy i zmniejszania różnic technologicznych w krajach członkowskich konieczne jest rozpowszechnienie informacji o najlepszych dostępnych technikach i limitach emisji nie tylko w krajach Unii Europejskiej ale i poza nią.

Dokument (BREF) „najlepsze dostępne techniki” (BAT) dla dużych obiektów energetycznych (LPC) -- marzec 2003 roku.

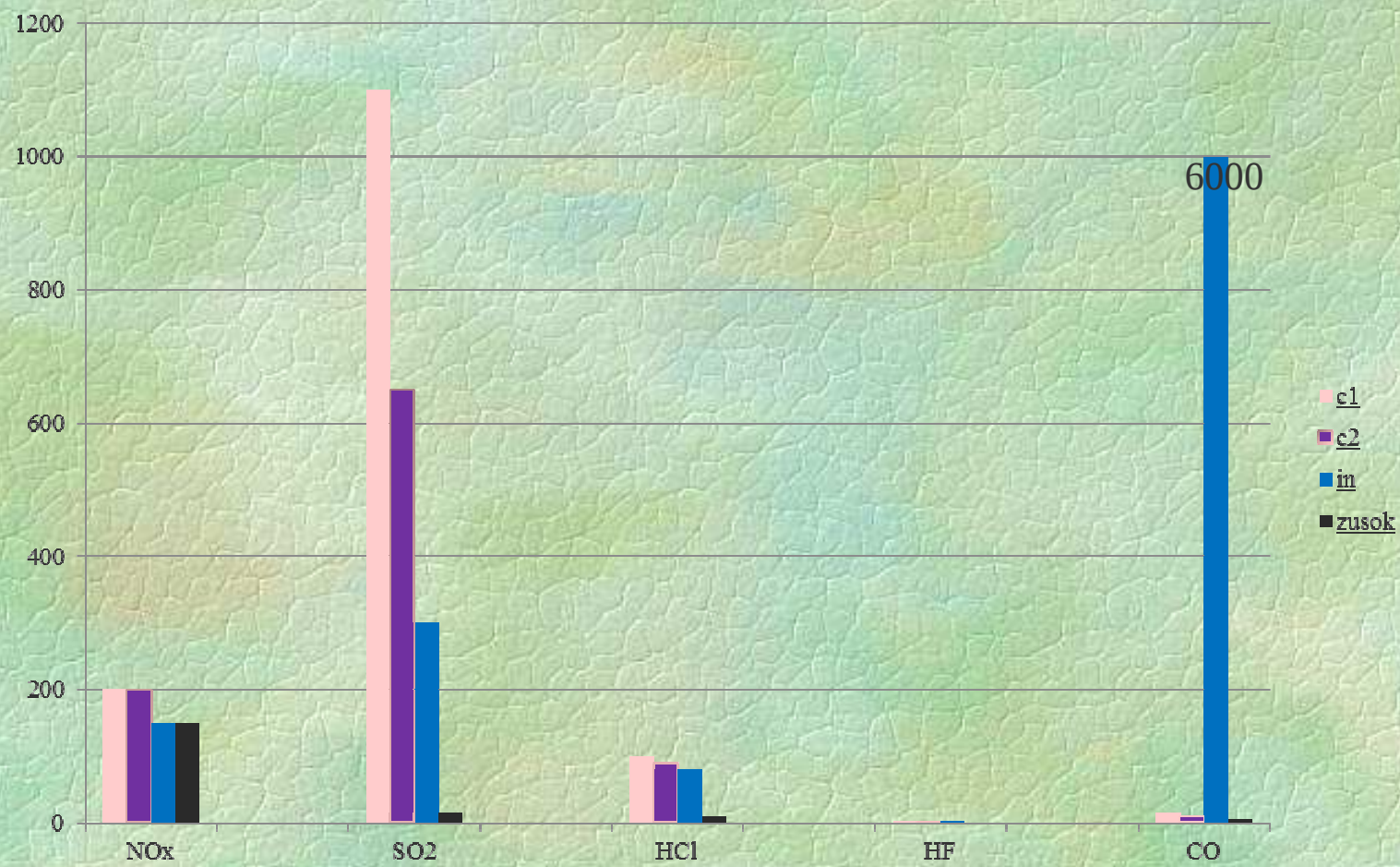
Zakres i sposób modernizacji źródła musi odbywać się z uwzględnieniem wymagań „najlepszych dostępnych technik” BAT.

Usprawnienia w sieciach:

- symulacja hydrauliczna przepływów (temperatury i przepływy) ,
- regulacja hydrauliczna sieci,
- ograniczenie strat ciepła,
- ograniczenie ubytków wody sieciowej,
- ciągły monitoring i regulacja parametrów on line.

Węzły ciepłownicze:

- układy regulacji przepływu,
- dostosowanie węzła do potrzeb cieplnych obiektu,
- układy automatyki pogodowej,
- kontrola ubytków wody,

POLITECHNIKA
WARSZAWSKA

Dziękuję za uwagę